

4. Bronstein Arthur. Pronunciation of American English. – N.Y., 1978. – 128 p.
5. Goffman Erving. Forms of Talks. – Oxford, 1978. – 197 p.
6. Roach P. English Phonetics and Phonology. A Practical Course. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 212 p.

Ірина Героденко

АНАЛІЗ ІНВЕНТАРЯ ФОНЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

У процесі вивчення фонетичних засобів, які формують художній образ, особливу роль відіграє включення фоносемантичних характеристик до числа лінгвістично релевантних, яке, на думку провідних лінгвістів [1, 22; 2, 180; 3, 15; 4, 24; 5, 20; 6, 30–92], дозволяє розширити та поглибити дихотомічну теорію диференційних ознак фонем, яка базується, як відомо, лише на артикуляторних, акустичних і перцептивних характеристиках звукових одиниць. Такий підхід орієнтує дослідника на вивчення зв'язків не лише між фонемами слова та ознакою об'єкта-денотата, а й також між одиницями плану вираження і плану змісту мовної системи, тобто зв'язків одиниць сегментного та надсегментного рівнів [1, 23].

Результати ряду теоретичних досліджень [5, 20; 6, 31 та ін.] дозволили встановити семантичну значущість усіх компонентів фонетичної будови мови і мовлення, які маніфестуються в алітерації, ритмі, акцентуації, паузації, пролонгуванні та інших фонаційно-просодичних явищах. Відзначена [5, 20] також семантична значущість фонем і їх системна фонозначущість. При цьому, фонетична значущість проявляється переважно у відповідному емоційному чи лише експресивному ефекті від даного звука чи звукоряду, який супроводжує кодовано їх власне акустичний склад. Варто уваги при цьому те, що [7, 125] варіативність фонем як складових мовленнєвого сигналу могла б характеризувати певну ситуацію і статус партнерів по спілкуванню (тобто вказати практично соціальну градацію учасників комунікативного акту), оскільки звукова реалізація одного і того ж повідомлення підлягає значним модифікаціям у залежності від апеляції до різних адресатів.

Як бачимо, саме своєрідність звукової організації художнього тексту є важливим джерелом естетичного впливу та одним з виразних засобів, які сприяють створенню художнього образу в творі [8, 3–4].

З цього погляду цікаво проаналізувати використання графонів для характеристики персонажу, що уточнюють його соціальний портрет. Наприклад, *Ow, eezye – ooa son, is e ? Wal, fewd dan y 'deooty a mother should, eed now bettern to spawl a pore gel's flahrzn than ran awy at haht pyin* [9, 12].

Діалектна вимова Середньої Англії, яка передається у прикладі, спрямована на те, щоб слухач за асоціацією визначив походження мовця, співвідносячи цей діалект з певною загальноосвітньою і соціальною шкалою, як результатом класового розшарування суспільства, яке закріплюється системою освіти.

Зазначимо, що оказіональні графони використовують для передачі всієї гами людських настроїв і станів мовця та ставлення автора до нього. На відміну від них рекурентні графони дають можливість зосередитися на індивідуалізації персонажу через постійні особливості його мовлення і це, як правило, вимова, пов'язана з діалектною нормою чи дефектом мовлення [10, 21]. Саме тому рекурентний графон найчастіше чітко витриманий у всьому мовленні персонажа.

До найбільш частотних засобів графічного виділення слова відносять також варіювання шрифтів, дефісацію, подвоєння / потроєння окремих графем. Такі засоби, сприяючи передачі емоційного стану мовця, покликані відображати зміну інтонацій та логічних наголосів у його мовленні. Завдяки цьому особливості вимови усного мовлення (на його сегментному та надсегментному рівнях), всі засоби фонографічного висування характеризують персонаж "з середини", з боку самого персонажа, при вдаваному невтручанні автора, що сприяє створенню не тільки зображальної, але й вірогідної розповіді [11, 23].

Фонетичними засобами актуалізації комунікативного змісту тексту-опису художнього образу можуть служити також алітерація і/або асонанс, які можуть викликати у читача або

слухача певні асоціації, поєднані з семантикою та / або емоційною тональністю тексту-опису [12, 43–44; 13, 21]. І хоча їх використання у текстах такого роду не є частотним, вони характерні швидше для фольклорних текстів, все ж таки вони несуть на собі значне функціональне навантаження: вони підсилюють, співпадаючи зі словесним акцентом, силу ритму та надають тексту особливого експресивного забарвлення. Наприклад, ... *and a Vulcan, black, broad-shouldered and blind into the bargain* [14, 558].

Додаткову значущість у текст-опис такого роду вносить повтор морфеми, який надає йому авторської модальності та ритмізує висловлювання [15, 118]. Наприклад,

Scrooge! A squeezing, wrenching, grasping, scraping, clutching, covetous old sinner! [16, 12].

Miss Pecksniff sat upon a stool because she was all girlishness, and play fullness and kittenish buoyancy [17, 36].

Відомо, що звучання слова привертає увагу не лише через його смислову оболонку, але й також як фонетичне ціле, що звучить абстраговано. Звукам, які його складають, приписують особливу значущість: /t/ – це щось швидке, енергійне; /l/ – рівне, гладке, блискуче; /i/ – вузьке; /a/ – велике; /e/ – вічне, значне. Так, теорія звукових асоціацій кваліфікує звук /u/ як той, що зображає дещо страшне, велике; /d/ – як той, що привносить у зміст тривогу, страх; /r/ – як страшний; /i/ – як радісний, швидкий, короткий, різкий [118, 123–125; 19, 19–21; 20, 52; 21, 55; 22, 72; 23, 25]. Сонанти /m, n, l, p/ вказують на плавність, ніжність, м'якість, душевну прихильність, спокій, теплоту відношень [1, 119; 24, 168–169]. До того ж, повільні, важкі, низькі голосні /ə, ɔ, ɒ, ʌ/ пов'язуються часто з позначенням темряви.

Опозиція високих та низьких фонем [6, 89] також може викликати асоціацію з протиставленнями світлий – темний, гострий – круглий, тонкий – товстий, легкий – масивний і т.д. Хоча цей "звуковий символізм", ця внутрішня значущість розпізнавальних ознак існує у прихованому, неявному вигляді, вона може відразу проявитися, як тільки виникає відповідність між нею та значенням даного слова, нашою емоційною позицією відносно цього слова; ще яскравіше це проявляється у нашому відношенні до слів з полярними значеннями.

У праці Полукарової Т.А. також характеризується ряд англійських монофтонгів та описується їх фонетична значущість [25, 54]. Так, короткі монофтонги асоціюються у ній з такими ознаками, як "хороший", "маленький", "світлий", "швидкий", "легкий", "веселий", "рухомий", "короткий", а довгі – як "поганий", "великий", "темний", "повільний", "важкий", "сумний", "величавий", "довгий". Монофтонги переднього ряду описуються як "ніжні", "безпечні", заднього – "мужні" та "страшні"; лабіалізовані монофтонги – як "округлі", а нелабіалізовані – "вуглуваті"; монофтонги-дифтонгоїди – як "шорсткі" на фоні всіх останніх "гладких" монофтонгів. До "слабких" відносяться монофтонги /e/ та /æ:/; /a:/, /u:/, які асоціюються з ознакою "злий", з них /u:/ та /æ:/ вважаються "тьмяними", а /æ:/ є до того ж єдиним монофтонгом з ознакою "відразливий".

Відомо, що англійській мові притаманна певна особливість, через яку схожим семантичним одиницям відповідають аналогічні сполучення фонем: слабкі – /fl, al, kw, gl/; легкі – /fl, sl/; повільні – /sl/; в'ялі – /fl, sl/; великі – /gr/ та ін. [26, 34]. Дійсно, якщо співвіднести значення слів, сегментна структура яких включає, наприклад, сполучення фонем "fl", то можна виявити, що у їх значеннях існує загальний "семантичний стрижень" [27, 139]. Подібне сполучення фонем виражає ідею швидкого та легкого руху, польоту, наприклад, *flight, fly, flee, flirt, flaw* і т.д. У словах, фонотактична структура яких включає сполучення /gl/, виражається ідея мерехтіння, блиску, гри світла, наприклад, *glare, gleam, glint, gloss*. Поєднання фонем /kr/ виражає ідею різкого звуку, який викликає неприємні асоціації, наприклад: *crack, crackle, crackle, crash, crier, creak, crepitate, croak, creek, crisp* і т.д.

Під впливом певних емоційних станів той, хто говорить, спроможний / здатний свідомо або неусвідомлено використовувати як "світлі", так і "темні" звуки для формування художнього образу. Якісна оцінка даного явища наведена у роботах [28, 104; 29, 8], відповідно до яких:

1) найчастотніші звуки, символіка яких описується ознаками з негативною конотацією: мінорний – "різкий", "важкий", "грубий", "уривчастий", "напружений", "сильний", "неприємний", "поганий" – складають у досліджуваних текстах не більше 30 % від загальної кількості звуків;

2) звуки, символіка яких описується з позитивною конотацією: мажорний – "світлий", "теплый", "повний", "спокійний", "вільний", "плавний", "ніжний", "гарний", "приємний" і т.д. складають понад 70 % від загальної кількості звуків.

Проте, питання про довільний або мотивований характер зв'язків між звучанням і значенням слова було й залишається одним з головних у лінгвістиці [30, 148]. Так, ряд теоретиків [31, 84; 32, 29–30; 33, 158–159 та ін.] заперечують той факт, що у звучі споконвічно закладене певне значення, хоч і припускають, що звуки, будучи організованими спеціальним способом, можуть у творі поетичного характеру набувати експресивного забарвлення, створюючи звукову наочність.

Існує думка [34, 143–147; 35, 24–30], що звуки мають властиве тільки їм конотативно-експресивне значення.

Окремі лінгвісти стверджують також, що фонетичне значення слова, так само як і його лексичне значення, є об'єктивним, пропонуючи при цьому співвідносити експресивність звуку з асоціаціями кольору, почуттями, рисами характеру як у графічній репрезентації, так і в плані вимови [36, 150–160].

Що ж стосується організації звукової форми в цілому, то у ряді випадків [24, 172; 37, 61–65] вона спрямована на використання фонетичного значення як художньо-виразного засобу для підкреслення загального змісту твору, розкриття його глибинного значення, а також для підсилення його експресивного й емоційного звучання. Семантизація звукової форми твору може відбуватися за рахунок реалізації потенційно закладеної у звуках інформації емоційно-експресивного характеру в результаті складної взаємодії плану змісту і плану вираження. При цьому одні властивості окремих звуків можуть підсилюватися під впливом системи, інші, навпаки, заглушаються загальною інтегративною якістю функціональної системи [8, 3–4; 28, 103; 38, 159–170].

Відзначимо, у свою чергу, що просодичні засоби також сприяють передачі специфіки створення художнього образу [39, 30–32; 40, 16–17], при цьому провідна роль належить інтонації, яка реалізує сугестивну функцію. Тому, коли ми слухаємо мовця, ми одержуємо від нього інформацію, що перевищує за обсягом ту, яка закладена у вживаних ним словах, що мають певну звукову організацію. Ця інформація стосується також його соціального стану, віку, статі, характеру, темпераменту і т.д. Крім того, інтонаційне оформлення тексту слугує одним із засобів реалізації його смислової програми і, несучи особливе прагматичне навантаження в тексті [41, 276–277], дозволяє висвітлити семантично домінуючі сегменти опису й забезпечити їх максимальний впливовий ефект [42, 134–135; 43, 14]. Додаткова ж інформація, що міститься в інтонації, досягає 75 % усієї смислової інформації [44, 7].

Взаємодія інтонації з лексико-семантичними засобами [45, 128] сприяє виявленню емоційно-образного впливу на читача або слухача й виступає у ролі своєрідного орієнтиру для розуміння основної думки тексту й задуму автора. Так, відомо [46, 17–63], що в усному мовленні лексико-семантичне варіювання слова має своє власне просодичне вираження, як-от: різним типам лексичного значення відповідають різні просодичні варіанти.

Динамічний аспект кожного компонента інтонації та їх сукупності дозволяє їй функціонувати в ролі граматичних [47, 299–317; 48, 136–137] та експресивно-стилістичних засобів [49, 57; 50, 13; 51, 84; 52, 87; 53, 286–287; 48, 136–137]. Так, основними мовними засобами вираження динамізму в описах художнього образу є ритм і темп звучання. У письмовому тексті інтонація відбивається за допомогою порядку елементів речення, виділення в ньому повнозначних слів, а також за допомогою пунктуації [54, 16–17; 11, 63–64]. Наприклад, *His appearance, – I forget what description you gave of his appearance; a sort of raw curate, half strangled with his white neckloth, ...* [14, 557–558].

Темпорально-паузальна організація усних текстів дозволяє класифікувати їх як описуючі позитивні або негативні художні образи. При цьому тексти-описи негативних образів характеризуються помірним прискореним темпом, а позитивних – помірно-сповільненим. У свою чергу, тривалість пауз зумовлює тема-рематичний рух текстів-описів художнього образу, розкриває синтаксичні особливості їх граматичних конструкцій і вказує на розвиток динаміки опису. Класифікації лексично нейтральних текстів-описів на позитивні або негативні сприяють

також тональні характеристики (що включають мелодійні конфігурації, зміни тонального діапазону синтагм).

Інтонація, істотно впливаючи на сегментний рівень мовлення відповідно до законів його функціонування, зумовлює різноманітні модифікації звуків, насичуючи тим самим художній образ індивідуально-емоційним та оцінно-естетичним колоритом [48, 137].

Основним же фонетичним засобом актуалізації комунікативного змісту тексту-опису художнього образу є мелодійний компонент [55, 204; 56, 263], що дозволяє визначити його як інтонаційно маркований. Проведений нами аналіз показав, що опис негативних художніх образів характеризується меншою порізаністю мелодійного контуру і вузьким тональним діапазоном, а позитивних – більшою порізаністю мелодійного контуру і середньо-вузьким тональним діапазоном.

Не менш цікавим і вагомим засобом мови, який використовують автори у процесі створення художнього образу, є "синонімічна конденсація" [57, 99–109], покликана посилювати емоційний вплив на читача, покращувати ритміко-просодичну структуру тексту, а також виділяти той чи інший фрагмент висловлення в усному мовленні [27, 137].

Таким чином, правильне інтонаційне оформлення опису художнього образу або його портретних характеристик для досягнення адекватної реалізації змісту висловлення потребує коректного виділення мовних одиниць тексту й актуалізації їх прагматичної валентності. Проте, повнота вирішення даної проблеми в кожному конкретному випадку залежить від адекватного застосування елементів інвентаря досліджуваних фонетичних засобів, що можливо лише на основі знання, отриманого в результаті відповідних експериментальних досліджень певних видів фонетичних явищ і складових їхніх феноменів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронин С.В. Основы фоносемантики. – Л.: ЛГУ, 1982.
2. Горелов И.Н. Разговор с компьютером: Психолингвистический аспект проблемы. – М.: Наука, 1987.
3. Журавлев А.И. Звук и смысл. – М.: Просвещение, 1981.
4. Тураева З.Я. Лингвистика текста // Текст: структура и семантика. – М.: Просвещение, 1986.
5. Шаховский В.Н. Лингвистическая релевантность фоносемантики // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 20–22.
6. Якобсон Р. Звук и значение / Пер. с фр. Е. Я. Равлоговой // Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985.
7. Успенский Н.Е. // Исследования целого текста. – 1990.
8. Mahir M. Words Like Silver Fish: The Affective Component of Sound Meaning // English Teaching Forum. – Vol. 33. – № 3, July, 1995. – P. 2–5.
9. Shaw B. Pygmalion. – М.: Higher School Publishing House, 1972. –139 p. // Show I. God Was Here but He left Early. – London and Sydney: Pan Books, 1973.
10. Baylon Ch., Fabre P. Sense, Signification, Signifie. Sense, Situation et Contexte // Initiation a la Linguistique. – Nathan Universite, 1990.
11. Кухаренко В.А. Интерпретация текста: Учеб. пособие для студентов. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1988.
12. Логвин И.Г. Просодия поэтического текста (на материале твердой строфической формы английского фольклора). – К.: КГПИИЯ, 1989.
13. Chaplinska T.A. Stylistic Peculiarities of Nature Descriptions in Medieval English Literature // IATEFL-Ukraine Newsletter, 1996. – No. 4. – P. 21.
14. Bronte Ch. Jane Eyre. – М.: Foreign Languages Publishing House, 1954.
15. Тураева З.Я. Лингвистика текста // Текст: структура и семантика. – М.: Просвещение, 1986.
16. Dickens Ch. A Christmas Carol. – New York: Washington Square Press Publication of Pocket Books, 1987.
17. Dickens Ch. Martin Chuzzlewit. – Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1951. – Vol. 1.
18. Кулешова О.Д. Фонетическая содержательность звуков английского языка // Фоносемантические исследования. – Пенза: ПГПИИ им. В.Г. Белинского, 1990. – С. 120–127.
19. Левицкий В.В. Звуковой символизм: основные понятия, идеи, результаты // Мовознавство. – 1993. – № 1. – С. 16–25.
20. Лихоманова Л.Ф. Звуконизобразительные глаголы движения – часть английской звуконизобразительной системы // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 50–52.

21. Попова Е.Н. Слоговое строение морфов в фоносемантическом аспекте // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 55–56.
22. Charlston В.М. Studies on the Emotional and Effective Means of Expression in Modern English. Swiss Studies in English. – Berne, 1960. – No. 46.
23. Fairbanks G., Hoaglin L. An Experimental Study of the Durational Characteristics of the Voice during the Expression of Emotion. – Speech Monograph, 1941. – No. 8.
24. Аверьянова Н.А. Звукосимволизм и интерпретация поэтического текста // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 96–97.
25. Полукарова Т.А. Фонетическая значимость английских монофтонгов // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 54–55.
26. Быстрова Л.В., Левцкий В.В., Шевченко О.Ф. Символические функции сочетаний фонем // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 34–35.
27. Морозова А.Н., Пахомова Т.В. Фоносемантические свойства речевых отрезков с рядом препозитивных определений (на материале англ. языка) // Фоносемантические исследования: Межвуз. сб. науч. тр. – Пенза: ПГПИ им. В.Г. Белинского, 1990. – С. 134–142.
28. Зоз Е.А. Роль звуковой символики в передаче поэтического образа // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 104–105.
29. Зильберман Л.И. Лингвистика текста и обучение чтению английской научной литературы. – М.: Наука, 1983.
30. Тимонина А.П. Французские лингвисты об экспрессивных возможностях звуков // Фоносемантические исследования: Межвуз. сб. науч. тр. – Пенза: ПГПИ им. В. Белинского, 1990. – С. 148–156.
31. Bally Ch. Traite de stylistique franyaise. – Paris, 1951.
32. Cressot M., James L. Le Style et Ses Techniques. – Paris, 1983.
33. Delbouille P. Recherches recentes sur la valeur suggestive des sonorites // Le vers francais au XX siecle. – Paris, 1967. – P. 158–159.
34. Guiraud P. Language et versification d'apres l'oeuvre de Paul Valery. – Paris, 1953.
35. Michaud G. L'oeuvre et ses Techniques. – Nizet, 1957.
36. Morier G. N. Vers libre symboliste. – Geneve, 1943.
37. Морозова А. Н. Лексическая равнозначность в речи. – Куйбышев: КГПИ им. В.В. Куйбышева, 1985.
38. Dell Hymes. Foundations in sociolinguistics. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1974.
39. Кульшарипова Р.Э. Фоносемантическая маркированность просодического тембра в звучащем поэтическом тексте // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 30–32.
40. Рогозная Н.Н. Интонация как объект фоносемантики // Проблемы фоносемантики: Тез. выступл. на совещ. – М., 1989. – С. 16–17.
41. Hatch E. Discourse and Language Education: – Cambridge University Press, 1992.
42. Тарасов Е.Ф., Уфимцева Н.В. Факторы, влияющие на понимание текста // Исследование целого текста: Тез. докл. и сообщ. на совещ. – М., 1986.
43. Дворжецкая М.П., Стернополо Е. И., Калита А. А. Практикум по теоретической фонетике. – К.: КГПИИЯ, 1988.
44. Гальперин И.Р. О понятии "текст" // ВЯ. – 1974. – № 6. – С. 68–78.
45. Королева Т.М. Интонация модальности звучащей речи. – Киев – Одесса: Высшая школа, 1989.
46. Минаяева Л.В. Слово в языке и речи. – М.: Высш. шк., 1986.
47. McCarthy John. Prosodic organization in morphology // Language sound structure. – Cambridge, MA: MIT Press, 1984. – P. 299–317.
48. Roach R. English Phonetics and Phonology. A Practical Course. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
49. Антипова А.М. Система английской речевой интонации. – М.: Высш. шк., 1979.
50. Гончаров Б.П. Лингвистическое изучение интонации и стихотворения // Филологические науки. – 1991. – № 4. – С. 13–24.
51. Кожин А.Н., Крылова О.А., Одинцов В.В. Функциональные типы русской речи / Учебное пособие для филол. специальностей университетов. – М.: Высшая школа, 1982.
52. Торсуева И.Г. Интонация и семантика текста // Просодия текста: Тез. докл. научно-методич. конф. – М.: МГПИИЯ, 1982. – С. 33.
53. Crystal D. Prosodic Systems and Intonation in English. – Cambridge: Cambridge University Press, 1969.

54. Вишневская Г.М. Соотношение пунктуации и паузации в чтении поэтического текста (К проблеме иноязычного акцента) // Фонетика устного текста: Межвуз. сб. науч. тр. – Иваново, 1987. – С. 16–25.

55. Гончаров Е.П. Художественная коммуникация и выразительность в поэзии (к постановке проблемы) // Теория, школы, концепции. (Критические анализы). Художественная коммуникация и семиотика. – М., 1986. – С. 203–222.

56. Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. – Л.: Наука, 1977.

57. Akhmanova O.S., Marcenko A.N. Meaning Equivalence and Linguistic Expression. – M.: Moscow University Press, 1973.

Ірина Петруша

ПРОБЛЕМА ОЦІНКИ СТУПЕНЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ДВОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ

Фонетистові, який змушений у практичній діяльності торкатися чи заглиблюватися у теоретичні питання білінгвізму, відомо, що проблема оцінки ступеня інтенсивності двомовної фонетичної інтерференції не досягла до цього часу такого рівня наукового вирішення, який дозволив би здійснювати безпосереднє використання здобутого лінгвістичного знання у навчальній практиці. Природними у зв'язку з цим уявляються труднощі, які змушений долати практикуючий лінгвіст при необхідності оцінки ступеня інтерферування у мовленні тих, хто навчається, та розробці ефективно діючих методичних засобів корекції хиб вимови.

Проведений нами попередній аналіз стану окресленої проблеми показав, що її вирішення неможливе без розгляду сутності тісно пов'язаних з нею питань: визначення інтерференції як мовленнєвого явища взагалі і фонетичної інтерференції зокрема та зіставлення існуючих у лінгвістиці підходів до характеру і міри інтенсивності процесу інтерференції. Для простоти сприйняття проведемо аналіз теоретичних аспектів зазначених питань у наведеній нижче послідовності.

Вирішення питання аналізу та уточнення відомих нам дефініцій процесу мовленнєвої інтерференції побудуємо на припущенні про те, що шукана дефініція повинна містити вказівки на кінцевий результат описуваного явища, механізм його породження та сферу функціонування чи актуалізації кінцевого результату. Розглядаючи існуючі тлумачення феномену інтерференції [1–14] під окресленим кутом зору, зазначимо наступне.

У всіх згаданих вище лінгвістичних джерелах спостерігаються розбіжності у трактуванні кінцевого результату. Так, кінцевим результатом процесу інтерференції вважається: відхилення [11, 22; 7, 4] або порушення [4, 9] мовленнєвої норми; помилка за рахунок відхилення від норми [13, 117]; негативний перенос навичок [14, 384] або особливостей [10, 132] рідної мови на мову, що вивчається; зміни, що не залежать від внутрішніх закономірностей взаємодіючих мовних систем [9, 56]; результат переключення з одного мовного коду на інший [5]; лінгвістичне переплетення [8]; мовленнєва зміна [2, 97]; індивідуальний ефект запозичення [1]; явище взаємодії структур і структурних елементів двох мов [6, 28]; негативний вплив мовних та немовних (культурних) елементів один на одного [12, 253]; основний прояв білінгвізму [5; 7; 11].

Викладене свідчить, що в ролі кінцевого результату різні автори визначають або власне процеси: "перенос навичок", "взаємодія структур", "вплив мовних елементів", або результат їх здійснення: "помилка", "відхилення від норми", "зміни".

Проте, елементарна логіка приводить нас до висновку, що шуканий результат доцільно трактувати як "відхилення від норми вторинної мови", яке може бути в інтересах лінгвістичної науки оцінене з якісного та кількісного боків, і набуває по відношенню до трактування "помилка актуалізації" більшого ступеня узагальнення, як це повинно бути притаманне будь-якому терміну теорії мови.

Причинами та механізмами інтерференції в цих дефініціях вказуються: "знання більше, ніж однієї мови" [11]; "взаємодія двох типів мовленнєвої діяльності" [13]; "переключення з одного мовного коду на інший" [5]; "наявність мовної одиниці одночасно у двох системах" або "накладання двох мовних систем" [8]; "контакт двох мов" [2]; "індивідуальний ефект запозичення" [1]; "прояв психічної інтерференції у лінгвістиці" [3]; "вплив іншомовних